

Outlook tar ikke juleferie

Av Hilde Pettersen

Kommunikasjonssjef

Nasjonalt senter for telemedisin

Publisert i Bladet Nordlys, 5. desember 2006.

<http://www.nordlys.no/debatt/kronikk/article2450646.ece>

Det er fire dager til julaften. Klokken er 21.15 og du sitter fortsatt og arbeider. Ikke på kontoret, men hjemme foran PC'en. Jobben din er flyttet hjem og du har ikke tid til å bake pepperkaker med barna, eller pakke julegaver sammen med din kjære.

Danske Camilla Kring har levert en doktorgradsavhandling ved Danmarks Tekniske Universitet om det hun kaller "navigasjonskompetanse". Begrepet tar utgangspunkt i den problematikk stadig flere av oss står overfor når vi forsøker å kombinere arbeids- og familieliv på en god måte. Camilla Kring er opptatt av hvordan vi finner plass og tid til alle våre moderne gjøremål. Og jo, det har også noe med kjønnsroller å gjøre.

Et håndverkernesamfunn

Den danske forskeren drar tidslinjen tilbake til håndverkernesamfunnet på 1950-tallet, der man hadde et klart skille mellom arbeidsliv og familieliv. I dag er dette mer komplekst, ikke minst fordi kvinnene er kommet ut i arbeidsmarkedet. I 1960 fantes det om lag 700.000 husmødre i Norge. I dag er det kun 30.000 igjen.

Dagens arbeidskultur avspeiler ikke den nye familiekultur som spenner fra eneforsørgeren til kjernefamilien og som er under stadig konstruksjon. Det har simpelthen ikke gått opp for oss at vår verden er forandret. Familiene har endret seg mye, men likevel lever vi stadig i et håndverkernesamfunn. Det innebærer at vi styrer etter den gamle rytme med 8 timers arbeid, 8 timer fri og 8 timers søvn. Men vi er jo så forskjellige – det finnes over 100 forskjellige døgnrytmer – og vi bør kanskje spørre oss om vi innretter vår tilværelse på en klok måte? Vi har fått en pluralistisk arbeidsstyrke, men vi utnytter det ikke.

Klokken som styring for vår daglige aktivitet stammer tilbake til munkene på 1200-tallet da uret ble oppfunnet. Munkene var de første som delte dagen inn i små intervaller, tid til bønn, tid til arbeid og så videre. Tiden ble til klokketid som er en punktlig og kronologisk oppfinnelse.

- Her begynte tidens diktatur som har gått i arv og holder oss fanget den dag i dag, fremholder Camilla Kring.

Den evige tilgjengelighet

I dag er den moderne IT-teknologi med på å øke omgivelsenes forventningspress til oss. Mobiltelfoni, e-post og internett kan i prinsippet nå deg døgnet rundt og overskrider grensen mellom jobb og privatliv. Hvis du kan håndtere det, er det en fordel fordi du da kan arbeide hvor som helst. Men ved å ta en titt rundt oss ser vi at noen mennesker blir syke av "utbrenthet" og psykiske belastninger. Undersøkelser viser at mange nettopp ikke kan håndtere det, og må ta en "time-out" eller finne seg et arbeid som ikke krever 24 timers pålogging.

Dromedar eller kamel

Å være fanget av den kronologiske tid betyr også at vi måler arbeid i tid. Arbeidet blir kvantitativt i stedet for kvalitativt. Dette gav ifølge Camilla Kring utmerket mening den gang arbeid var ensbetydende med fysisk slit og monotone kroppsbevegelser. Men når jobben, som i dag, i høy grad handler om å utveksle og formidle kunnskap, er det ikke lenger meningsfullt å måle arbeid i tid.

- Når dine neuroner (nerveceller) i hjernen kommuniserer, skapes en tanke og de beste idèer får du ofte i badekaret, på sykkelen eller i sofaen. Noen er dromedarer, andre er kameler. Det vil si at noen topper to ganger om dagen, andre kun en gang. Det er derfor vi må skape nye modeller for vårt arbeid, sier Kring.

Flere valg

Et tenkt eksempel på en modell kan være å la folk velge om de vil tilhøre A- eller B-nivået ettersom det bør være en viss forskjellighet. Vi kunne gi flere foreldre tid til å gå i nattpysj om morgenen og være sammen med sine barn på andre tidspunkt enn i dag. Eller vi kunne tillate en 4-3-modell, det vil si 4 arbeidsdager og 3 fridager. Eller premiere en intensiv arbeidsinnsats med en ukes ferie og rekreasjon. I det hele tatt gi folk bedre mulighet for å kunne navigere i sitt arbeidsliv og dermed også i privatlivet.

Kollektiv utfordring

Da melder spørsmålet seg om hvordan eller hvem som skal få organisasjonene til å endre rytme. Camilla Kring tror man må begynne med å så noen frø i faglige organisasjoner. Problemet er ikke individuelt, men kollektivt. Hvis den enkelte arbeidstaker finner ut at kollegene har de samme utfordringer, kan kanskje arbeidsplasskulturen endres på sikt.

Den danske forskeren maner ikke til arbeidskamp. Hennes mål er ikke å få arbeidstiden ned og lønnen opp. Camilla Kring er opptatt av at samfunnet skal gi individet bedre arbeidsvaner for å matche den samfunnsmessige utvikling. Det skal skapes nye kunnskapsorganisasjoner og det skal skapes en ny samfunnstid som kan understøtte den differensierte arbeidsstokk. Det må for eksempel være mulig å få barnepass utenfor tidsrommet 7 til 17 snart.

Valg er også fravalg

Det handler om tid, prioritering, planlegging, motivering og konsentrasjon. Å være bevisst at ethvert valg er et fravalg, og at vi ikke kan få alt på den halve tiden. Jeg tror at det ville være bra om man allerede i studietiden for eksempel gjennom workshop og kurs ble bevisstgjort omkring arbeidsvaner. Det ville sette flere i stand til å leve med, og utnytte, at Outlook aldri tar ferie.

Bilde:

I dag er den moderne IT-teknologi med på å øke omgivelsenes forventningspress til oss. Større bevissthet omkring arbeidsvaner vil kanskje sette flere av oss i stand til å leve med, og utnytte, at Outlook aldri tar ferie.

Foto: Hilde Pettersen, Nasjonalt senter for telemedisin